
Van de redactie

In 1987 reisde ik door Tibet, vanuit de hoofdstad naar de grens met Nepal. Waar we ook kwamen, overal waren pelgrims onderweg, ondanks de zichtbare onderdrukking van de Tibetaanse cultuur door China. Bij elk heiligdom konden we langs menshoge gebedsmolens lopen en deze laten draaien, waardoor we evenzovele gebeden 'uitspraken'. Het lopen langs deze gebedsmolens deed mij denken aan het bidden van de rozenkrans in mijn katholieke kindertijd en aan de processies door stad en land. Toen we in het oude deel van Lhasa een keer een heiligdom passeerden, was er een plechtigheid gaande. Pelgrims nodigden ons uit. We kregen een kleine gebedsmolen in de hand gedrukt. We imiteerden de beweging en het ritme, en luisterden naar het ritmisch zingen en bidden door enkele monniken. Woorden, symbolen, gebaren en beelden hadden voor ons geen directe betekenis, maar de innerlijke ervaring was vergelijkbaar met die van het participeren in het getijdengebed in een katholieke abdij, of in een andere contemplatieve christelijke eredienst. De exacte theologische betekenis van woorden, handelingen en symbolen deden er op dat moment niet toe. Het participeren aan de gebeurtenis creëerde een gezamenlijk symbolisch bewustzijn.

Misschien is dat wat geestelijk verzorgers vooral (moeten) doen, het creëren van een gezamenlijk symbolisch bewustzijn waarbinnen mensen ruimte vinden voor hun verhaal, en hun relatie tot zichzelf, de ander en het heilige. Zoiets is in ieder geval te herkennen in het onderzoek, waarvan Lenneke Post verslag doet, naar het gezamenlijk schrijven van een spirituele autobiografie door mensen met kanker. Het vinden van woorden en beelden, het reconstrueren van het levensverhaal en dit uitwisselen scheppen een gezamenlijk symbolisch bewustzijn. Iets dergelijks beschrijft ondergetekende in zijn artikel over het ritueel als een ruimte waarbinnen interreligieuze geestelijke verzorging kan plaatsvinden. In crisissituaties scheppen rituele handelingen ruimte voor (h)erkenning van elkaars fragiliteit en grenzen; aandacht en respect vormen de coördinaten in die gezamenlijke ruimte. Van belang is daarbij dat de geestelijk verzorger gebruikt maakt van de rituelen waarmee hij/zij vertrouwd is.

Op een incidentele bijdrage na was er in het verleden geen aandacht voor geestelijke verzorging bij Defensie. In dit nummer zijn drie bijdragen over dit voor velen onbekende werkveld opgenomen. Ids Smedema beschrijft enkele krachtlijnen die het werk van een (protestants) geestelijk verzorger in de krijgsmacht bepalen. Frank Kamp beschrijft zijn ervaringen tijdens een varende uitzending, en laat zien welke vragen op hem afkomen en welke rollen van hem worden gevraagd. André de Oude geeft ons een inkijk in wat er gebeurt met marechaussees en mariniers die in het kader van Frontex vluchtelingen aan land brengen en hun verhalen controleren, en in wat hij als geestelijk verzorger kan doen. De drie bijdragen maken duidelijk dat het ook gaat om het creëren van een gemeenschappelijk symbolisch bewustzijn, via woord en gebaar, via aandacht en respect. Het interview met Hans Scheper, hoofd van de humanistische geestelijke verzorging bij justitie en lid van de redactieraad van dit tijdschrift, sluit daar wonderwel bij een. Evenals het boekessay van Hans Janssen over het werk van Vasalis en Kopland, de beeldtentoonstelling 'de dag doet open' van Luuk den Hartog en Saar Scheerlings, de boekrecensies waarin omgaan met lijden centraal staat. En dan zijn er nog de columns (Linda Modderkolk en Brechtje Hallo) en de wetenschapspagina met informatie over een lopend promotieonderzoek (Michael Kolen).

Tot slot de wisselingen in de redactie en redactieraad. Hans Scheper (zie interview) en Lydia Vroegindewij (theologe, uitgever, promoveert op troost bij Luther en Bach) maken sinds kort deel uit van de redactieraad. Job-Jan ten Horn heeft, vanwege andere verplichtingen, afscheid genomen van de redactie. Hannah Nováková, geestelijk verzorger in de krijgsmacht, is toegetreten tot de redactie.

Sjaak Körver, j.w.g.korver@uvt.nl